

занять; психологічна підтримка, тощо.

Отже, можна зробити висновок про те, що сфера освіти, як і інші сфери суспільного життя, під час бойових дій на території України зазнали значних змін. Фактично, від цинічних обстрілів постраждало понад 2 тис. закладів освіти, із них понад 200 будівель повністю знищено. Рятуючись від війни, українські учні та студенти, їхні батьки вимушені переміщатися до інших, безпечніших регіонів країни, а також за кордон задля збереження власного життя й здоров'я. Підсумовуючи, варто зазначити, що на сьогодні майже всі зазначені групи здобувачів освіти не мають повноцінної реалізації права на освіту. Якщо не забезпечуються якість освітніх послуг, то дотримання усіх інших принципів освіти не гарантують дійсної реалізації права на освіту. Тобто в Україні на даний час не забезпечується якість освітніх послуг, унаслідок чого право на освіту порушено.

Література

1. Інформаційно-аналітичний збірник «Освіта в Україні в умовах воєнного стану»: веб-сайт. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/education-of-ukraine_2022.pdf

2. Стаття 19. Право на освіту: веб-сайт. URL: <https://xn-80aagahqwyibe8an.com/zakon-ukrajiny/stattya-pravo-osvitu-54284.html>

3. Основні проблеми та виклики реалізації права на освіту в умовах російсько-української війни: веб-сайт. URL: <https://almenda.org/problemy-ta-vyklyky-realizatsiyi-prava-na-osvitu-v-umovakh-rosiysko-ukrayinskoji-viyny/>

УДК 340:368.56 (043.2)

Войцехівська К.В., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Пильгун Н. В., к.ю.н., доцент

ПРАВО НА ЖИТТЯ ТА ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Право на життя – це абсолютне, природне і невід’ємне право людини, яке зафіксоване в ст. 3 Загальної декларації прав людини та в ст. 6 Міжнародного Пакту про громадянські і політичні права. Це право проголошено і в Європейській конвенції про захист прав людини і основних свобод, а також в інших міжнародних правових документах і конституціях багатьох країн світу. Так, право на життя охороняється законом, і ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Зокрема, відповідно до положень ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні

найвищою соціальною цінністю. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1, с. 35].

У сучасному світі укладено велику кількість міжнародних договорів щодо захисту особистості в мирний час і під час збройних конфліктів. На жаль, ця кодифікація не призвела до кращого захисту людей під час війни, а також належним чином не захистила їхні права від тиранії авторитарних режимів. Статут Організації Об'єднаних Націй заборонив війну в 1945 році, але з того часу більше збройних конфліктів починалося, ніж закінчувалося, забираючи все більше життів цивільного населення.

Сьогодні актуальність і важливість права на життя людини, його реалізація і захист є очевидними, адже без такого фундаментального права всі інші права перестають мати будь-яке значення. Саме життя, є передумовою реалізації всіх прав і свобод людини. Дане право знаходить своє закріплення у всіх Угодах з прав людини, є частиною загального міжнародного права. Незважаючи на це, право на життя має відносний характер і за певних юридичних і фактичних умов, може бути правомірно обмеженим. На практиці, головною загрозою і перешкодою для реалізації цього права стають збройні конфлікти й ситуації насильства всередині країни [4].

Можна сказати, що право на життя в умовах війни майже беззахисне. Рішення міжнародних і національних судів щодо дотримання права на життя під час збройних конфліктів не завжди вносять ясність, оскільки часто вони стають підставою погроз для урядів припинити участь у міжнародних механізмах захисту прав людини. Механізми захисту права на життя потребують удосконалення. 30 жовтня 2018 р. Комітет з прав людини ООН ухвалив Загальний коментар № 36 до ст. 6 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, де намагався розв'язати головні проблеми, пов'язані із захистом права людини на життя. Але, незважаючи на прийняття такого важливого акта, багато питань все одно залишаються відкритими [2].

Права людини, що не можуть бути порушені чи обмежені під час війни, такі як: права на рівність і повагу до гідності особи, право на особисту недоторканість, право на укладення шлюбу, право на громадянство, право на справедливий суд, юридичну допомогу та захист, право на житло.

Разом з тим, військове командування може обмежувати право людей на вільне пересування. Це і введення комендантської години, і заборона або обмеження вільного вибору місця проживання. Також може бути встановлений особливий режим в'їзду та виїзду з населених пунктів тощо. Під час воєнного стану людина може бути позбавлена права на майно. Примусове відчуження майна допускається в установленому законом порядку за умови подальшої компенсації. Також передбачена можливість

втручання у приватне життя осіб, зокрема: контроль засобів зв'язку, перевірка речей, документів, житла тощо. Під час військового конфлікту можуть обмежуватися права людей на вільний вибір праці. Громадяни під час війни можуть залучатися до суспільно-корисних робіт. Разом з тим, під час війни заборонено проводити вибори та референдуми, що обмежують право громадян на участь в управлінні державними справами. Під заборону і масові збори та акції [3].

Отже, в умовах війни практично беззахисним є основне право людини – право на життя. Вбивства й тілесні ушкодження, викрадення людей на захоплених територіях і примусове вивезення, катування та нелюдське поводження, зґвалтування та інші форми насильства – є прямим порушенням як права на життя, так і прав на гідність та недоторканність. Порушуються і права людини на охорону здоров'я, це як неможливість доступу до медицини, так і завдання шкоди здоров'ю внаслідок травмувань тощо.

Порушенням прав людини також можна вважати пошкодження або руйнування майна, а також те, що людина внаслідок війни була позбавлена власної домівки чи не могла виїхати із окупованих територій.

Література

1. Подковенко Т.О., Бобер С.Ю. Право на життя як найвища цінність *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 3. С. 34-38.

2. Право на життя в умовах війни?!: веб-сайт. URL: <https://law.chnu.edu.ua/pravo-na-zhyttia-v-umovakh-viiny/> (дата звернення 25.04.2023).

3. Які права можуть порушуватись під час війни і як їх захистити?: веб-сайт. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/700/yaki-prava-mozut-porusuvatis-pid-cas-viini-i-yak-ix-zaxistiti> (дата звернення 25.04.2023).

4. Пильгун Н.В., Плис Н.В. Права людини як фундаментальна цінність в українському суспільстві. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*: зб. наук. пр. Київ: НАУ, 2022. № 4(65). С. 65-71.

УДК 340.142 (043.2)

Горобець М.І., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Головка С.Г., к.і.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПРЕЦЕДЕНТНОГО ПРАВА АНГЛІЇ

Англійське прецедентне право містить у собі як матеріальні, так і процесуальні норми. Завдяки історичним особливостям формування та